

Istanbul Milletvekili Fuad Köprülü ve 203 arkadaşının, Anayasa teklifi ile İzmir Milletvekili Zühtü Hilmi Velibeşe ve 185 arkadaşının, 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun yeniden meriyete konulmasına dair kanun teklifi ve Anayasa Komisyonu raporu (2/349, 469) [*]

17 . XII . 1952

Yüksek Başkanlığa

4965 sayılı Anayasanın yürürlükten kaldırılarak 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun meriyete konulması hakkında hazırlanan kanun teklifinin usulen Anayasa Komisyonuna havale buyurulmasını rica ederiz.

İzmir	Manisa	Manisa	Gümüşane
Zühtü Hilmi Velibeşe	Fevzi Lütü Karaosmanoğlu	H. Suphi Tanrıöver	V. Mahir Kocatürk
Edirne	Zonguldak	Ağrı	İzmir
Mehmet Enginün	Fehmi Açıksöz	Celâl Yardımcı	Osman Kapani
Kırklareli	Tokad	İstanbul	İzmir
Şefik Bakay	Muzaffer Önal	Hâdi Hüsmen	Avni Başman
Gaziantep	Niğde	İstanbul	İstanbul
Süleyman Kuranel	Süreyya Dellâloğlu	Fahrettin Saymer	Ahilya Moshos
İstanbul	Bursa	İzmir	Ankara
Andre Vahram Bayar	Agâh Erozan	Cemal Tunca	Cevdet Soydan
Erzurum	İzmir	Rize	Diyarbakır
Enver Karan	Behzat Bilgin	Ahmet Morgil	Yusuf Azizoglu
Kayseri	Kayseri	Bursa	Giresun
Kâmil Gündes	A. Rıza Kılıçkale	Hulûsi Köymen	Doğan Köymen
Rize	Edirne	Çorum	Siird
İzzet Akçal	Arif Altınalmaz	Sedat Baran	Şefik Türkoğan
Bursa	Zonguldak	Konya	Seyhan
Halûk Şaman	A. R. İncalemdaroğlu	Abdi Çilingir	A. Nihat Asya
Niğde	Erzurum	Seyhan	Urfa
Fahri Kşkeroğlu	Sabri Erduman	Tevfik Coşkun	Hasan Oral
Kayseri	Kayseri	Siird	Elâziğ
Emin Develioğlu	İsmail Berkok	Cemil Yardım	M. Ali Yöney
Tunceli	Elâziğ	Elâziğ	Burdur
H. Remzi Kulu	Suphi Ergene	Ömer F. Sanaç	Mehmet Özbey
Mardin	Kırklareli	Burdur	Bursa
Abdürrahman Bayar	Faîk Üstün	Mehmet Erkazancı	Mithat San
Gaziantep	Gaziantep	Balıkesir	Kocaeli
Ekrem Cenani	Cevdet San	Vacit Asena	Hüsnü Türkand

[*] İstanbul Milletvekili Fuad Köprülü ve 203 arkadaşının, Anayasa teklifi ve Anayasa Komisyonu raporu (282) sıra sayısı altında bastırılarak 25 . XI . 1952 tarihinde dağıtılmış ve 8 . XII . 1952 tarihli 14 ncü Birleşim Tutanak Dergisinin sonuna eklenmiştir.

Zonguldak	Trabzon	Çankırı	Samsun
Rifat Sivişoğlu	Mahmut Goloğlu	Celâl Otman	Firuz Kesim
İstanbul	İstanbul	Bolu	Samsun
S. Fuat Keçeci	Ihsan Altınel	Zuhuri Danişman	Ferit Tüzel
Niğde	Manisa	Manisa	Kayseri
Hâdi Arıbaş	R. Şevket İnce	Nafiz Körez	Y. Ziya Turgut
Manisa	Amasya	Konya	Van
Sudi Mihçioğlu	Cevdet Topcu	A. Rıza Ercan	Izzet Akın
Amasya	Sivas	Sivas	Kastamonu
Hâmit Koray	Hüseyin Yüksel	Halil İmre	Galip Deniz
Kütahya	Kars	Giresun	Giresun
Besim Besin	Abbas Çetin	Hamdi Bozbağ	Ali Naci Duyduk
Kayseri	Konya	Niğde	Çoruh
Ibrahim Kirazoğlu	Hidayet Aydın	Hüseyin Ülkü	Zihni Ural
Çanakkale	Maras	Bilecik	Urfa
Nusret Kirişcioğlu	Abdullah Aytemiz	Talât Oran	Feridun Ayalp
Mardin	Konya	Kastamonu	İzmir
Cevdet Öztürk	M. Ali Ülgen	Ziya Termen	Tarik Güreker
Urfa	Bingöl	Yozgad	Tekirdağ
Necdet Acanal	Feridun Fikri Düzünsel	Hâşim Tatlıoğlu	İ. Hakkı Akyüz
Kütahya	Yozgad	Zonguldak	Tokad
Mecdet Alkin	Hasan Üçöz	Hüseyin Balık	Sıtkı Atanç
Zonguldak	Çorum	Ankara	Aydın
Suat Başol	Ahmet Başbüyük	Fuat Seyhun	Nail Geveci
Muğla	Muğla	Muş	Muğla
Nâtik Poyrazoğlu	Cemal Hünel	Ferit Kılıçlar	Zeyyad Mandalıncı
Muğla	Bilecik	Samsun	İsparta
Yavuz Başer	K. Mehmet Kurkut	Hâdi Uzer	Reşit Turgut
Bilecik	Bolu	Samsun	Tokad
İsmail Aşkın	Mahmut Güçbilmez	Şükrü Uluçay	Ahmet Gürkan
Ankara	Ankara	Gümüşane	İsparta
Dağistan Binerbay	Ramiz Eren	Halit ZARBUN	Kemal Demiralay
Balıkesir	Bursa	Samsun	Ağrı
Ahmet Kocabıykoğlu	A. Canip Yöntem	İsmail Işın	Halis Öztürk
Bitlis	İstanbul	İsparta	Muş
Salâhattin İnan	F. N. Çamlıbel	Said Bilgiç	Hamdi Dayı
Bitlis	Siird	Samsun	İstanbul
Nusrettin Barut	Baki Erdem	Muhittin Özkefeli	Hüsnü Yaman
Kocaeli	Samsun	Maras	Gazianteb
E. Vassaf Akan	Tevfik İleri	Mazhar Özsoy	Ali Ocak
Maras	Sivas	Ankara	Erzurum
Remzi Öksüz	S. Zeki Örs	Salâhattin Âdil	Rıza Topçuoğlu
Konya	Kocaeli	Tekirdağ	Kocaeli
Remzi Birand	Ekrem Alican	Zeki Erataman	Mümtaz Kavalcıoğlu
Erzurum	Kocaeli	Kocaeli	Kocaeli
Memiş Yazıcı	Hamdi Başak	Salih Kalemciöğlu	Yeredoğ Kişioğlu
Erzurum	Yozgad	Yozgad	İsparta
Said Başak	Fuat Nizamöğlu	Faik Erbaş	İrfan Aksu
Kocaeli	Eskişehir	Kocaeli	Çanakkale
Mehmet Yılmaz	Abidin Potuoğlu	Ziya Atrğ	Emin Kalafat

Balıkesir
Enver Güreli
İzmir
Mehmet Aldemir
Afyon Karahisar
Abdullah Güler
Bursa
Raif Aybar
Kırklareli
Sıtkı Pekkip
Antalya
Ahmet Tekelioğlu
İstanbul
Sani Yaver

Çorum
Mesut Güney
Afyon Karahisar
Ali İhsan Sâbis
Bursa
Selim Herkmen
Afyon Karahisar
Salih Torfılli
Kırklareli
Mahmut Erbil
Antalya
Fatin Dalaman
Elâzığ
Şevki Yazman
Balıkesir
Arif Kalıpsızoğlu

Bolu
Mithat Daysoğlu
Giresun
Mazhar Şener
Aydın
Namık Gedik
Gümüşane
Halis Tokdemir
Afyon Karahisar
Ahmed Veziroğlu
İstanbul
Seyfi Oran
Çanakkale
Ömer Mart
Ankara
Ömer Bilen

Eskişehir
Kemal Zeytinioğlu
Afyon Karahisar
Bekir Oynaganlı
Afyon Karahisar
Süleyman Kerman
Afyon Karahisar
Gazi Yiğitbaşı
Eskişehir
Ekrem Baysal
İstanbul
Ahmet Topçu
İstanbul
B. Nedim Göknil

Anayasa Komisyon raporu

T. B. M. M.

Anayasa Komisyonu

Esas No. 2/349 ve 2/469

Karar No. 3

20. XII. 1952

Yüksek Başkanlığa

İstanbul Milletvekili Prf. Fuad Köprülü ve 203 arkadaşının Anayasanın yaşıyan dile çevrilmesi hakkındaki Kanun teklifi umumi heyette müzakere edilirken teklifin esası terviğ edilmekle beraber hazırlanan metnin madde madde müzakeresinin Yüksek Meclisin kelime ve ıstılahlar üzerinde bir tasarrufta bulunması hissini verebilmesi ihtimaline binaen 4695 sayılı Kanunun kaldırılarak bunun yerine mesnedi olan 20 Nisan 1340 tarihli Teşkilâtı Esasiye Kanununun ek ve tadillerinin aynen kabulünün daha uygun olacağını ileri süren Gümüşane Milletvekili Vasfi Mahir Kocatürk tarafından verilen takrir Yüksek Meclisçe nazara alınmış ve mütalâa serdi için komisyonumuza havale edilmiştir.

Diğer taraftan yine Yüksek Başkanlığa 18. XI. 1952 tarihinde takdim edilen, İzmir Milletvekili Zühtü Hilmi Velibese ve 185 arkadaşının aynı mahiyeti haiz olarak yapmış oldukları kanun teklifi de komisyonumuza tevdi buyurulmakla iki teklif ve bir önerge birleştirilerek 19. XII. 1952 tarihinde yapılan toplantıda tetkik ve müzakere edildi.

4695 sayılı Kanunla mevkiî meriyete vaz' edilen Anayasanın, Türk Dilinde yaşıyan birçok kelime ve ıstılahların atılarak yerlerine ya yeniden uydurulan veyahut eski Türk lehçelerinde yaşarken hayatiyetini kaybeden kelimelerin şekilleri değiştirilmek ve bazan da Moğolca gibi yabancı dillerden edatlar ve ekler alınarak yapılan kelime ve ıstılahlardan yeni bir halita vücuda getirilmek suretiyle yapıldığı görülmüştür. Dilde ırkçı ve tasfiyeci bir zihniyetle son ifade şekli verilen Anayasanın bugünkü dilinin, Türk milletinin gerek tabii bir şekilde kullandığı yazı diline ve gerekse yine tabiiğini muhafaza eden konuşma diline aykırı bir mahiyet taşıdığı da ayrıca müşahade edilmiştir.

Anayasanın 104 ncü maddesi ile resmî ve değişmez bir mahiyet alan ve millet tarafından da uydurma diye vasıflandırılan bu dil, teşriî organ delâleti ile ve kanun maddesi resmî bir mahiyet almış ve bu suretle kelime, ıstılah ve tâbirleri uydurma Türkçe olmak bakımından bir inhisar ve takyit yaratılmıştır. Nitekim Yüksek Meclisin geçen seneki fevkalâde toplantısında Anayasanın ikinci maddesindeki Dev-

let dili tâbirinin millet dili olarak yaşıyan ve tutulan Türkçe mi, yoksa Anayasanın Türkçesine mi delâlet ettiği hakkında vâkı olan bir tefsir isteği dolayısıyla yine komisyonumuzun hazırlanmış olduğu tefsir fıkrası 104 ncu maddenin hiçbir tefsire mahal bırakmadığından bahisle reddedilmisti. Bu ret kararı, aynı zamanda Türkçe'de kelime tâbir ve istilahlara 104 ncu madde ile takyit edildiğinden ifade edildiğini komisyonumuz bir vâkıa olarak kabul etmiştir.

Medeni cemiyetlerde dil mensup olduğu milletle birlikte kemalini bulur «ve nesiller arasında köprüler kurar. Bizde ise 1945 ten sonra yaratılmak istenilen resmî dilin nesiller arasındaki bağılılığını kıracak şekilde bir ikilik ve karışıklık yarattığını kabul eden komisyonumuz, bütün bu mülâhezaların ışığı altında mevzuun ehemmiyetini nazara alan şu esasta mutabakata varmıştır :

Yaşıyan dilin tabii tekâmül kanunlarına aykırı olarak uydurma kelimelerle zorlanması ve kanuni müeyyideler altında cebri bir şekilde tatbik mevkiine konması Millet iradesine tamamiyle aykırı bir keyfiyet olup ortadan kaldırılması lâzımdır.

Yaşıyan dil vâkı olan işbu cebri müdahalenin ortadan kaldırılması için gösterilen yollardan hangisinin daha uygun olacağı hakkında serdedilen mütalâalar neticesinde :

Profesör Fuad Köprülü ve 203 arkadaşının yaptıkları kanun teklifinde kullanılan kelime

ve istilahlara aynen kabulünü teşrif organın dil üzerinde yeni bir tasarrufu olabileceği düşüncesiyle bu teklifi muhtevi metnin nazara alınmıyarak 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun 1945 tarihine kadar mer'î bilûmum ek ve tadilleriyle birlikte aynen kabulünün muvafık olacağı iki müstenkif reye karşı mevzudun ekseriyetiyle karar verilmiştir.

Kanun teklifinin metinde komisyonca yapılan değişiklik yeniden kaleme alınan metinde gösterilmiştir.

Umumi Heyetin Yüce tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Anayasa Komisyonu Başkanı Bu rapor Sözetüsü
Manisa İstanbul

F. L. Karaosmanoğlu
Kâtip

M. Benker

Ankara

R. Eren

Ankara

C. Soydan

Çanakkale

E. Kalafat

Erzincan

Müstenkifim

Erzincan

Müstenkifim

Ş. Günaltay

S. Sağiroğlu

Erzurum

M. Yazıcı

İçel

H. Fırat

İsparta

R. Turgut

Diyarbakır

F. Alpiskender

İzmir

H. E. Adıvar

İzmir

Z. H. Velibeze

İzmir

A. Başman

Manisa

R. Ş. Ince

Manisa

M. Tümay

Tekirdağ

I. H. Akyüz

İZMİR MİLLETVEKİLİ ZÜHTÜ HİLMİ VE LİBEŞE VE 185 ARKADAŞININ TEKLİFİ

491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun yeniden meriyete konulmasına dair Kanun

MADDE 1. — 10 . I . 1945 tarihli ve 4695 sayılı Anayasa Kanunu kaldırılmıştır.

MADDE 2. — 20 Nisan 1340 tarihli ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanunu ile 1222, 1393, 2599, 3115 ve 3272 numaralı kanunlarla yapılan değişiklikleri yeniden meriyete konulmuştur.

MADDE 3. — Bu kanun neşri tarihinde yürürlüğe girer.

ANAYASA KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun tekrar meriyete konulması hakkında Kanun

MADDE 1. — 20 Nisan 1340 tarih ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanunu 4695 sayılı Kanunun kabul tarihine kadar yürürlükte bulunan ek ve tadilleriyle birlikte tekrar meriyete konulmuş ve bu kanun yerine ikame edilmiş olan 10 . I . 1945 tarihli ve 4695 sayılı Anayasa meriyeten kaldırılmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.